משנה · אחרונים · תוספות יום טוב · סדר טהרות

# תוספות יום טוב על משנה זבים

רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# תוספות יום טוב על משנה זבים

רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-יום-טוב-על-משנה-זבים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק א** ..... 5
משנה א ..... 5
משנה ב ..... 5
משנה ד ..... 6
משנה ה ..... 6
משנה ו ..... 6
**פרק ב** ..... 7
משנה א ..... 7
משנה ב ..... 8
משנה ג ..... 9
משנה ד ..... 10
**פרק ג** ..... 10
משנה א ..... 10
משנה ב ..... 12
משנה ג ..... 12
**פרק ד** ..... 12
משנה א ..... 12
משנה ב ..... 13
משנה ג ..... 14
משנה ד ..... 14
משנה ה ..... 15
משנה ו ..... 15
משנה ז ..... 17
**פרק ה** ..... 19
משנה א ..... 19
משנה ב ..... 19
משנה ג ..... 21
משנה ד ..... 23
משנה ה ..... 23
משנה ו ..... 24
משנה ז ..... 25

משנה ח ..... 26
משנה ט ..... 26
משנה י ..... 26
משנה יא ..... 27
משנה יב ..... 28

# פרק א

## משנה א

**זוב**. כתב הר"ב זוב בא מבשר המת ודומה ללובן ביצה המוזרת וכו' עיין ברפ"ב:
**ב"ש אומרים כשומרת יום כנגד יום**. פי' הר"ב דאף ע"פ שאינה זבה גמורה וכו' כמו כן זב וכו' ועושה משכב ומושב ואיכא למידק דלא פירש נמי דין ראייה גופה דפירש בדב"ה דאינה מטמא במשא א"כ ה"ל לפרש בכאן דלב"ש מטמא במשא והרמב"ם לא פי' בדב"ה כלום אבל הר"ש פי' כך בדב"ה וכתב נמי דלב"ש מסיט הראייה תולין אבל פי' דגם משכב ומושב תולין כדקתני בתוספתא המסיט את הראיי' בש"א תלוי ובה"א טהור משכבו ומושבו בש"א תלוי ובה"א טהור ומייתי לה בגמרא פרק בתרא דנדה דף ע"ב ומינה מפרשינן התם דהא דקאמרי בית שמאי כשומרת יום כנגד יום לא תימא שומרת יום כנגד יום אלא אימא כבועל שומרת יום כנגד יום דתולין אם תראה מטמא למפרע ומשום דבועל לא שכיח לא (מטמא) בודאי כמו היא עצמה דגזרו בה רבנן וזב נמי מש"ה לא גזר ביה משום דאשה שכיחי בה דמים ע"כ. נמצאת למד שהר"ב שלא הזכיר כאן בדב"ש דין הראיי' נמשך בזה אחר לשון הרמב"ם וכשפי' אח"כ בדב"ה דין הראייה שם נמשך אחר דברי הר"ש. ולא דק:
**ראה אחת ובשני הפסיק כו'**. מ"ש הר"ב תלה הזב בראיות. עיין בפירושו דמ"ג:
**ובשלישי ראה שתים**. דאילו אחת לב"ה אינו מטמא משכב ומושב כמ"ש הר"ב במשנה ג':
**או אחת מרובה כשתים**. עיין במשנה ד':
**אמר ר' אלעזר בן יהודה מודים ב"ש כו'**. עיין מ"ש ברי' פ"ג דפיאה:

## משנה ב

**הרואה קרי וכו'**. כתב הר"ב האי דקרי סותר בזב נפקא לן וכו' ת"ל לטמאה בה אין לה אלא יום אחד. בגמ' פ"ג דנדה דף כ"ב אין לך בה אלא מה שאמור בה סותרת יום א' ופי' רש"י אלא מה שאמור בה בש"ז לענין טומאה. מה טומאתה יום אחד. אף סתירתה אינה סותרת אלא אותו יום:
*[**רבי עקיבא אומר כו'**. ר"ע היינו ת"ק דהך ומודים כו' אף ת"ק ס"ל דהא לא אמר אלא בג'. ונ"ל דהא קמ"ל דמאן ת"ק ר"ע:
**ומודים**. פי' הר"ב ב"ש כו' ועיין מ"ש ברפ"ג דפיאה]:
**אפי' יום שבעה סתר שלפניו**. כתב הר"ב דכתיב ז' ימים לטהרתו עד שיהיו וכו' גמ' פ"ד דנדה דף ל"ג ופי' רש"י לטהרתו משמע טהרה אחת שלא תהא הפסקה ביניהן:

## משנה ד

**או אחת מרובה כשתים**. לשון הר"ב שהיה בין התחלת ראייה לסוף הראייה כדי טבילה וספוג. וכן לשון הרמב"ם בחבורו פ"ב מה' מחוסרי כפרה (הלכה י') ומשום דלראייה עצמה אין שיעור ואפילו כ"ש כדתנן במ"ב פ"ה דנדה הלכך אין פוחתין שיעור ההפסק דכ"ש אינו מן השיעור ואפשר ג"כ בין התחלה לסוף ענינו בין משהתחיל עד למה שהוא בסוף ונקט לישנא בין התחלה לסוף כיון שאין להן שיעור דהוי כאילו הם בכלל השיעור עצמו *[ועיין במשנה דלקמן דר"י פלי"ג]:

## משנה ה

**ראה אחת מרובה כשלש**. דתלתא משמעות כתיב תהיה. החתי'. בשרו. דנפקא מכל חד שמשמעו אפילו כל שהוא. כמ"ש הרמב"ם בפירושו בשם ת"כ והעתקתיו כבר במשנה ב' פ"ה דנדה:

**לשילוח**. כן גי' הר"ב והרמב"ם והר"ש. ובגמרא פ"ו דסנהדרין דף פ"ג. מייתי לה וגרים לשילה וכן העתיק שם רש"י וכן בנוסחת מהר"ם:

**שהן כדי ב' טבילות וב' ספוגין**. והוא שיראה האחת בתחלת השיעור והאחת באמצעה והג' בסופה. והיינו דכתב הרמב"ם וכאשר יעמוד *) הזוב שיעור שיהלוך אדם בינוני ההליכה שיעור הדרך ההיא כבר ראה ג' ראיות בזמניהן. ר"ל לבין כל אחד ואחד כדי טבילה וספוג ע"כ. והכי איתא בת"כ במשל משלו למה"ד לחבל של מאה אמה ראה בתחלת מאה כו' ובתוספתא הביאה הר"ש הגי' משובשת:

**אמר רבי יוסי לא אמרו כו'**. לפי שהפסוק אשר למדנו ממנו ענין הזה בזב בעל ג' ראיות מדבר. והוא אמרו וזאת תהיה טומאתו בזובו רר זוב. מלמד שהוא מטמא בג' ראיות כמו שהוא *בספרי. הרמב"ם. ועיין במשנה דלקמן:

## משנה ו

**ואחת בין השמשות כו'**. ובהכי אף ר' יוסי מודה כדתניא בתוספתא והביאוה הרמב"ם והר"ש. וזוהי ומודה ר' יוסי שאם ראה אחת בין השמשות שאע"פ שאין בה כדי טבילה וספוג יש בידו שתי ראיות מפני ששתי ימים חולקים:

**ראה ב' ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן**. פי' הרב כגון דראשונה בתחלת בין השמשות ושנייה בסוף בין השמשות דאי ברגע א' מכוון א"כ היה ודאי לטומאה. דממ"נ אם זה מן היום אף זה מן היום ואם זה מן הלילה גם זה מן הלילה וה"ל שתי ראיות בשני ימים רצופים. הר"ש. ומ"ש הר"ב ואם תחלת בין השמשות או סופו חציו מן היום וחציו מהלילה נחלקת הראייה לשתים. וכן לשון הר"ש וכל ראיה נחלקת לשתים והרי

כאן ד' ראיות רצופות. וכ"כ הרמב"ם אלא שבראייה אחת הנחלק לשתים סגי לן לכך לא דקדקו לפרש:

## פרק ב

### משנה א

**הכל מיטמאין בזיבה**. כתב הר"ב הכל לאתויי תינוק בן יומו מרבוי דאיש דמרבינן לקמן קטנים והכי תניא ברישׁ ערכין דף ג' אמתני' דהכא הכל לאתויי כו' דתניא כו' איש לרבות קטן בן יום א' שמטמא בזיבה והכי איתא נמי לברייתא זו בפ"ד דנדה דף ל"ב *[ונ"ל דהוי כעין מיעוט אחר מיעוט שהוא לרבות כמ"ש במשנה ב' פ"ק דערלה. דהא איש משמעו בן י"ג שנה. כדתנן בפ"ה דאבות משנה כ"א. וממעט הפחות מכן:

**סריס אדם וסריס חמה**. מפורשים במשנה ד' פ"ח דיבמות]:

**טומטום ואנדרוגינוס נותנין עליהן חומרי האיש וחומרי האשה וכו'**. ואע"ג דבסוף פ"ח דיבמות ריש דף פ"ג. פסק הר"ב [צ"ל רב] דאנדרוגינוס בריה בפני עצמו היא. לאו בריה בעלמא. אלא כלומר ספיקא. וכן משמע לישנא דבריה בפני עצמו ולא הכריעו כו' תוספות פ"ג דנדה דף כ"ח [ד"ה אר"נ]. וכבר כתבתי כן ג"כ בסוף פ"ח דנזיר:

**מטמאין בדם כאשה**. כתב הר"ב דדם כתיב בה שהוא אדום. וחמשה דמים טמאים בה ותו לא. כדתנן בפרק כל היד (נדה דף יט). הר"ש:

**ובלובן כאיש**. ל' הר"ב דזובו כתיב גבי איש. כלומר מה שהוא רגיל שיזוב ממנו והוא לבן. ומ"ש הר"ב והוא דומה למי בצק של שעורים. וכ"כ הר"ש. ולעיל ברפ"ק כתב הר"ב דדומה כלובן ביצה המוזרת. וכן ל' התוספתא והביאה הרמב"ם במשנה דלקמן. ולא קשיא דכלה חדא מלתא. דהכי אמר רב הונא בפ"ד דנדה (דף לה). זוב דומה למי בצק של שעורים וכו' זוב דיהה ודומה ללובן ביצה המוזרת. ופירש"י דיהה כלומר מתמקמק ונפרד ואינו קשור. מוזרת שאינה משרצת אפרוח תחת תרנגולת. ע"כ. ורמב"ם פי' דיהה דהכא כמו דיהה דספ"ב דנדה. וריש נגעים. שכתב ברפ"ב ממחוסרי כפרה כהה כלובן ביצה המוזרת. וכן נראה דעת הר"ב. דלא כתב לעיל אלא ודומה ללובן כו' דכהה בכלל זה הוא. ומש"ה כתב בש"ז וקשורה כלובן כו' וכן גם לשון הרמב"ם שם. ובפירוש משנה ב' דלקמן. ואילו לרש"י גרסי' וקשורה ודומה ללובן וכו':

**וטומאתן בספק**. כתב הר"ב אבל אין חייבין עליהן על ביאת מקדש דגבי שלוח טמאים כתיב מזכר ועד נקבה תשלחו זכר ודאי וכו' אי הכי תרומה נמי לא נשרף. דכתיב (ויקרא ט"ו:ל"ג) והזב את זובו לזכר ולנקבה זכר ודאי וכו' פירש"י דלדרוש נמי זכר ודאי כו'

מטמא בזיבה ולא טומטום. ע"כ. ההוא מיבעי ליה לכדרבי יצחק. דאר"י לזכר לרבות את המצורע למעינותיו. ולנקבה לרבות את המצורעת למעינותיה וכו'. אי הכי כי אטמי בשאר טומאות (כגון טומטום שנטמא במת. או בשרץ) לא לשלחו. אמר קרא מזכר מטומאה הפורשת מן הזכר. גמרא פ"ג דנדה דף כ"ח. והא דאמרינן מזכר ודאי כו' כתבו התוספות (ד"ה שנאמר) תימה בשלמא טומטום איצטריך למעוטי. כיון שיש טומטום שהוא זכר. ויש טומטום שהוא נקבה. ופטרו הכתוב כל זמן שהוא ספק כדממעט (במעשר) בהמה בקפץ אחד מן המנוין לתוכו (כמ"ש בפ' בתרא דבכורות משנה ז') וגבי ספק בהרת קדמה לשער לבן (כמ"ש בספ"ד דנגעים). אבל אנדרוגינוס מה צריך למעוטי?. כיון דספק הוי וכולן שוין. דקמי שמיא גליא אם זכר אם נקבה. ואמאי ממעט ליה. וי"ל דממעט ליה מטעם שהוא משונה. והוי ספק משום דכתיב מזכר ועד נקבה. ולא ידענא אי מזכר ממעט ליה והוה זכר. ואם מנקבה ממעט ליה והוה נקבה. ונראה לומר דתרי מיעוטי נינהו. דה"מ למכתב מזכר ועד אדם. או מנקבה ועד אדם. ואתא חד לאנדרוגינוס וחד לטומטום. א"נ מההיא מיעוטא דממעטינן אנדרוגינוס. ממעטינן נמי טומטום. ולא נימא דתרי מיעוטי נינהו. ואם מזכר ממעטי ליה איצטריך למכתב נקבה דלא נימא זכר למעוטי נקבה אתא. או איפכא. ע"כ:

## משנה ב

**בשבעה דרכים בודקין את הזב**. משנה זו שנויה כמו כן בפרק בתרא דנזיר (משנה ד'). והכא עיקר. והתם אגב גררא. הר"ש. ואע"פ כן מפני שאין מחמיצין המצות. נזדרזתי והקדמתי לפרשה שם בס"ד:

**רבי עקיבא אומר אפילו אכל כל מאכל וכו' נאמר כי מסבת התעסקו במה שנתעסק שתתה שכבת זרעו**. ולא יהיה זוב אלא אם יראה בריקות האצטומכא והמנוחה. לא שנתקדם לו יגיעה. ולא ענין מן העניינים אשר קדם ספורם. הרמב"ם. ואע"פ כן א"ל אין כאן זבים מעתה. משום דמלתא דלא שכיחא הוא:

**ראה ראיה ראשונה בודקין**. כתב הר"ב היינו דוקא לקרבן כו' דכי כתיב מבשרו ולא מחמת אונסו אשניה כתיב. כלומר על כרחך אראיה שניה דכתיב בתרה קאי. ולא אראשונה. דהא אתקש לש"ז כו'. וכ"פ רש"י בפ"ד דנדה דף ל"ה. ומ"ש הר"ב מה ש"ז מטמא באונס. פרש"י דכל עצמו של ש"ז מחמת אונס חימום בא. ע"כ. ועיין בפרק בתרא משנה י"א. ונ"ל דמשום דמש"ז ילפינן. דיו למילף לה לענין טומאה. אבל לקרבן דלא שייך בש"ז לית לן למילף מיניה. ומש"ה בודקין לקרבן אף בראיה הראשונה:

**רבי אליעזר אומר אף בשלישית בודקין אותו**. בגמרא פ"ק דנדה (שם) דבאתים (והזב את זובו לזכר ולנקבה) קא מפלגי. רבנן לא דרשי אתים. הזב חדא. זובו תרתי. לזכר. בשלישי אקשה רחמנא לנקבה. ור"א דריש אתים. הזב חדא. את תרתי. זובו תלת. ברביעי אקשה רחמנא לנקבה. (דאפילו באונס. ולא לענין טומאה ולקרבן. אלא לסתירה בתוך ז' ימי נקיים). והא דקתני ת"ק שרגלים לדבר. והרי ממקרא נדרש. כתבתי בס"ד במס' נזיר [פ"ב מ"ג]:

## משנה ג

**הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת**. כתב הר"ב אבל למאכל כו' כל זמן שהוא מצטער. תוספתא הביאה הרמב"ם בכאן. והר"ש כתבה במתניתין דלעיל. וחולי לא צריכא למתני. דוודאי דכל זמן שהוא מצטער:

**מעת לעת**. דתניא בספרי פרשת תצא (דברים כ"ג:י"ב) והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי פוטר בזיבה מעת לעת. פי' הר"ש לפנות ערב. עד שיפנה כל היום דהיינו מעת לעת כו' ור"ל שיפנה הערב השני שאחר לילה שבו ראה הקרי כדכתיב בקרא. ורש"י בסוף נזיר כתב דלפנות חד ערב. כדכתיב (ירמיה ז') כי פנה יום. וערב תרתי:

**רבי יוסי אומר יומו**. דדייק לילה. דכתיב (שם) אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. דמשמע עד לילה מטהר. ותו לא. ות"ק אורחא דקרי למיתי בליליא. וכדאיתא בכיוצא בזה בסוף נזיר פלוגתא דת"ק ור"י בש"ז דזב דמטמא במשא. ולא אמרו שם בגמרא לר"י מאי עביד בלפנות ערב. וכתבו התוספות [סד"ה במאי] שיש לומר דדרש לפנות ערב. כדדרשינן בספרי דקרי פוטר זיבה של אחריה כל מעת לעת. ע"כ. וכשקריתי דבריהם אלו עמדתי מרעיד ומשתומם. איך שכחו משנתנו זו דר"י אינו פוטר אלא יומו. ועוד אי איתא כדבריהם. לא הוה גמ' שתיק מיניה. דטפי צריכה למשמע. ממאי דאשמועינן לילה לת"ק למאי בעי. לכך נ"ל דדוקא לילה דמיותר בקרא. הוא דקשיא לגמרא למאי צריכה לת"ק. אבל לפנות ערב לא קשיא ולא מידי לר"י. למאי איצטריך. דהא דינא דרואה קרי שצריך הערב שמש כדכתיב בפרשת מצורע. להכי כתב (שם) והיה לפנות ערב ירחץ במים משום דעד הערב שמשו הוא טמא:

**כנעני שראה קרי ונתגייר מיד הוא מיטמא בזיבה**. כתב הר"ב ואף ע"פ שראה זיבות כשהוא כנעני וכו' דאדרישא מהדר. דרואה קרי אינו מטמא מעת לעת. דהיינו בזיבה שניה. וקאמר דכנעני שראה קרי מטמא ראייה שהיא שנייה לראייה שראה כבר קודם שנתגייר. ומ"ש הר"ב ומצטרפת עם השניה שיראה אחר מעת לעת של קרי. וא"ת ולמאי דפרישית בסוף נזיר דגר שנתגייר אית ליה חולשא מחמת קבלת עול מצות. כי הוה נמי

אחר מעת לעת של קרי כגון שגירותו היה פחות מעט מעת לעת לאחר שראה קרי. אכתי איכא חולשא בקבלת מצות. י"ל דאה"נ דצריך ג"כ שתהא ראייה שנייה אחר שפסק מן הדאגה ההיא. וכ"פ הר"ש לפי שטתו:

**והמקשה**. פי' הר"ב בימי זיבה כו' ואם שפתה מן החבלין מעת לעת כר"א דהלכה כמותו במתני' ד' פ"ד דנדה:

הרי הוא כברייתו ובס"א והוא כברייתו וכן בנוסחת מהר"ם וכיוצא בזה גי' הר"ב שהעתיק והוא שיהא כברייתו ופירש שלא נשתנה וכן העתיק הר"ש ומפ' כך וקשיא לי לדבריהם דתנאה הוא ה"ל לתנא למתני הכי במקומו באהלות (פי"א משנה ז') דהכא לא שנאו אלא אגב גררה לכן נראה כגי' הספר וכן העתיק הרמב"ם ואינו אלא תוספת ביאור בעלמא שכל ג' ימים מעת לעת הרי הבשר כברייתו ולא נתעכל והתם באהלות לא צריכא ששנה מעיקרא כמה תשהה כו' דמשמע מניה שעדיין כברייתו:

### משנה ד

**הזב וחבריו**. ר"ל זבה ונדה יולדת ומצורע. הרמב"ם:

מטמא את המשכב עיין במשנה ד' פ"ד:

והמשכב כתב הר"ב וה"ה למושב כמ"ש במשנה ג' פ"ק דכלים וע"ש שאפילו תחת אבן מסמא מטמא:

**נתלה**. פי' הר"ב כגון שהזב בכף מאזנים וכו'. עיין במשנה ד' פ"ד ועוד בר"פ דלקמן:

**והמשכב מטמא את האדם וכו'**. בת"כ והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא מקום שהזב יושב ומטמא ישב הטהור ויטמא. אין לי אלא בזמן שהוא יושב עליו והזב שם. מנין לעשות ריקם כמלא ת"ל כלי. לעשות ריקם כמלא פי' ריקם כשאינו שם. מלא כשהוא שם. הכ"מ רפ"ז מה' משכב:

## פרק ג

### משנה א

בספינה כתב הר"ב שהספינה קטנה כו' עיין בריש משנה ג':

*[**או באסדא**. פי' הר"ב עצים גדולים כו'. עיין מ"ש בזה במשנה ו' פ"ד דברכות]:

**אף ע"פ שאין בגדיהם נוגעים**. פי' הר"ב שאין בגדי הטהור נוגעים בבגדי הזב דליכא למיחש שמא ישב עליהם הזב. מהר"ם:

**הרי אלו**. עיין ברפ"ד לקמן:

**טמאים מדרס**. כתב הר"ב ופעמים שמכריע הזב הטהור כו' ולפי שאינו בודאי נראה שטומאתו בספק *(ועיין בסוף משנה דלקמן בפי' הר"ב) וכן דעת הרמב"ם פ"ט מה"מ [הל' ד'] אלא שכתב שטומאתו ספק שמא דרס הזב עליהן ולהראב"ד אין כאן טומאת ספק. ומ"ש הר"ב וילפינן טומאת היסט וכו' מה בו האמור להלן מאוירו. שכן כל המתבשל אין כולו נוגע בו אבל יש מקצתו באוירו. וזה הוא שבא ג"ש ללמדנו. דאילו בא לתוכו ונוגע פשיטא ולא צריכא דמה לי נוגע בחוצה לו או נוגע בתוכו אלא באה ללמדנו שיטמא מאוירו. וכך פי' בקרבן אהרן. ומ"ש הר"ב ומה ת"ל אשר יגע בו. דפשיטא מי גרע משאר טומאות שמטמאות כלי חרס מאוירן כיון דכתיב גבי שרצים למה לי למכתביה הכא. רש"י פ"ט דשבת דף פ"ג. ומ"ש הר"ב ואם היה טהור כו' דגבי אדם נמי כתיב וכל אשר יגע בו הזב. ואי משום מגע הא כתיב נוגע בבשר הזב. אלא להביא מגעו שהוא ככולו ואיזה זה היסטו. רש"י שם. ומ"ש הר"ב שהתנועע הטהור כו' ונטמאו בגדיו טומאת מדרס. והוא שכרע הטהור כדתנן בפ' דלקמן. וכמ"ש הר"ב בס"פ דלעיל. אבל אם כרע הזב לא נטמא הטהור לטמא בגדים אלא נעשה ראשון. ולשון הרמב"ם בפ"ח מה' משכב הואיל ונתנדנדו מחמת הזב הרי זה כמו שנגע בהן וטמאין ונעשו ראשון לטומאה וכו'. הנה למדת שהאדם הטהור שהסיט את הזב נטמא. משום נושא זב. והזב שהסיט את הטהור בין אדם בין כלים אפילו כלי חרס טמאין מפני שהנדת הזב לאחרים כאילו נגע בהן. ע"כ:

**האכלונס**. מפורש במשנה ג' פ"ב דר"ה:

**בזמן שהן מחגירין**. כתב הר"ב נמצא נשען הזב על הטהור והטהור על הזב וכ"כ עוד הר"ב לקמן בד"ה על אילן יפה כו' ומ"מ אין טומאתן שוה כדפי' לעיל. ועיין בפי' הר"ב דמשנה לקמן ובסוף פרקין:

*[**באילן**. והר"ב העתיק על אילן. ועיין בפרק דלקמן מ"ש בסוף משנה ג']:

**בסוכה**. והר"ב העתיק בשוכה בשי"ן. וכן במשנה ב' פ"י דב"ק נכתב בסמ"ך והעתיק הר"ב בשי"ן וכן בכתוב גבי אבימלך בס' (שופטים ט׳:מ״ח) ויכרת שוכת עצים. ובמשנה ב' פ"ק דמכשירין גרסינן נמי בסמ"ך. וכן העתיק הר"ב לקמן פ"ד משנה ג':

**שכחה רע**. כתב הר"ב כל שנטמנת באחיזתה שהאוחז בה טומנה בכף ידו. בפ"ט דב"מ דף ק"ה כל שנחבאת בחזיונה ופרש"י כלשון הר"ב. וכתבו התוספות תימה אמאי קרי אין כחו רע לפי שאינה נחבאת באגרופו שלא רותת תחתיהן. ע"כ. אבל לשון הרמב"ם בפ"ח מה' משכב בסוכה שכחה רע והיא שנחבא בה ודוחק אותה תזוז בו ופי' הכ"מ שר"ל כשאיחז בה והיא נחבאת תוך ידו וכופף אותה היא מזיזה אותו:

**בסולם מצרי**. מפורש במשנה ו' פ"ג דב"ב:
**הדלת**. מהר"ם הגיה ונקד הדלית בכולה מכילתין. ונ"ל שדעתו כאותה ששנינו ברפ"ד דפאה:

### משנה ב

**מגיפין או פותחים**. פי' בין שהזב והטהור סוגרים הדלת. בין שהם פותחים. טמא. דא"א שלא יהו נתלין זה על זה קצת. מהר"ם:
*[**רבי יהודה אומר עד שיהא הטהור כו'**. פי' הר"ב ואז בגדי הטהור כו' כדמחלק בפירושו ס"פ וכבר הזכרתיו במשנה דלעיל:
**בין בעומדים כו'**. פי' הר"ב יש דברים כו' ועיין מ"ש בפ"ב דנגעים משנה ד']:
**בזמן שמשאן כבד**. כתב הר"ב דשמא מתוך כובד כו' ונמצא טהור מסיטו או טהור ניסט עליו ואין טומאתן שוה כדפרישית לעיל:
**וכלן טהורים לבני הכנסת**. ול' הר"ב שאין זה היסט גמור וכ"ש שספק הוא וכן ל' הר"ש ול' מהר"ם. ועוד שספק הוא. ע"כ. אבל ראיתי בפרש"י בפ"ק דנדה דף ז' שכתב ג"כ וכ"ש כו' והואיל ואינו אלא ספק לפיכך אין שורפין את התרומה. הראב"ד בפ"ט מה' משכב (הלכה ד'):

### משנה ג

**ובסולם צורי**. עיין במשנה ו' פ"ג דב"ב]:
**אפי' מצד אחד**. אפילו עלו מצד אחד. הרמב"ם פ"ח מהלכות משכב ומושב (הלכה ז'):

## פרק ד

### משנה א

**ר' יהושע אומר**. כתב הר"ב אין הלכה כר"י וכ"כ הרמב"ם ולא הוה סתם ואח"כ מחלוקת כיון שאין מחלוקת בכאן נמצא ששתי המשניות דלעיל ודהכא הן המחלוקת בעצמן. והלכה כת"ק. כנ"ל *[ועיין מ"ש במשנה ט' פ"ו דנזיר ורפ"י דכלים]:
**נדה שישבה עם הטהורה**. וה"ה זב וטהור. הר"ש. ועיין מ"ש לקמן בשם מהר"ם. וכן דעת הרמב"ם. וכתב הכ"מ פ"ט מה"מ דלהכי נקט נדה משום דבעי למתני שישבה עם הטהורה במטה שזה שייך בנקבה טפי מבזכר ע"כ. כלומר שמדרך הנקבות ששוכבות במטה ביחד. משא"כ בזכרים. אף ע"פ ששנינו בסוף קדושין דחכמים מתירין לשני רווקים שישנו בטלית אחד לפי שישראל לא נחשדו על משכב זכור. מ"מ מצינו שם

בגמרא לגדולי החכמים שהיו מחמירין על עצמן ומרחיקין אפילו מהבהמה כדי שלא יתיחדו עמה:

**כפה שבראשה טמא מדרס**. עיין במשנה י"ו פ"ו דכלים:

**נוטלת עריבה מלאה בגדים בזמן שמשאן כבד טמאין**. נ"ל דמיירי שנושאת העריבה בחיקה לפניה וכשמשאן כבד מכריעות אותה עד שהיא נשענת ונתלי' עליהם כנ"ל. אבל מצאתי שמהר"ם פי' דמיירי שנושאה הנדה עם הטהורה. וטעמא הוי כדלעיל בזב וטהור שהיו פורקין מן החמור או טוענין דמפליג נמי בין משאן כבד למשאן קל. ואף ע"ג דכבר אשמועינן האי דינא בזב וטהור שהיו פורקין או טוענין שמא י"ל דאיצטריך דה"א התם כי משאן קל טהורים משום דהוי לפי שעה אבל הכא שנושאת המשא ביחד זמן מרובה הוה לן למיחש אפילו במשאן קל שמא נשענו [זו על זו] ועוד דרך נשים להתיגע טפי מאנשים. ע"כ:

**בזמן שמשאן קל טהורים**. הבגדים מטומאת מדרס ואע"פ שהעריבה טמאה מגע זב אפשר דבגדים שבה טהורים לגמרי דאין מגע הזב מטמא בגדים. ונהי דאדם הנוגע בזב מטמא בגדים כל זמן שלא פירש. כלי הנוגע בזב אינו מטמא בגדים אפילו בעוד שלא פירש. ובהדיא תניא בת"כ ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו. איש הנוגע במשכב מטמא בגדים ואין משכב הנוגע במשכב מטמא בגדים. הר"ש:

**ונפל ככר של תרומה טהור**. פי' הר"ב משום דכחה של כסוסטרא יפה. כדמחלק בסיפא (במשנה ג') וכאן לא חילק. משום דכולה כחן יפה. הר"ש:

## משנה ב

**הקיש על המריש כו'**. לשון הרמב"ם רפ"ט מהמ"ומ שדבר שהיה מחובר בארץ או מסומר במסמרים אם היה כחו יפה וחזק והקיש עליו הזב בעת שהקיש הניד כלי או אוכלים ומשקים מכח הכאתו או שהפילן הרי אלו טהורים ואם לא היה כחו יפה וחזק אלא מתנדנד והקיש עליו הזב והפיל או הניד בכח הכאתו כלים או אוכלים ומשקים הרי אלו (מיטמאין) וכאלו הסיטן שהרי מכחו נפלו. זה הכלל כל שנפל מכח היסטו טמא מכח הרעדה טהור ע"כ. וזה הכלל כו' תוספתא הביאה הר"ש במשנה דלקמן:

מלבן פי' הר"ב כמין רבוע של קורות קבועות בארץ וכן הוא בפי' הרמב"ם אבל בנא"י מצאתי רבוע של קורות יהיה על הגג נטועה כדמות מעקה:

ועל הים פירש הר"ב היקף של עץ שהקמח כו' וכ"כ הרמב"ם וצריך לומר דקלת דלקמן שפירשו ג"כ לקבל הקמח כו' שהוא עשוי בצורה ותבנית אחרת ויש לפרש שנעשה

לעזר ולהועיל שלא יתפזר הקמח ושיפול לתוך הים וכן משמע מפי' הרמב"ם אבל הר"ש פירש ים של בית הבד ע"כ ועיין עוד לקמן:

## משנה ג

**הקלת**. כתב הר"ב עגול של עץ שסביב לרחים התחתונה לקבל הקמח כו' ולשון הרמב"ם סבוב של עץ שעושים סביב הרחים כדי שלא יפרח האבק מן הדבר הנטחן. וכבר כתבתי במשנה דלעיל בזה. והנני יוסיף בכאן שמה שמוסיף הר"ב על לשון הרמב"ם וכתב התחתונה והוא הועתק מפי' הר"ש. נראה דלא דק שאין דעת הר"ש שעשוי לקבל כו'. אבל דבריו הם כפי' הערוך שמפרש שהוא בנין סביב כו' והוא בסיס לרחים התחתונים. ע"כ. וזאת שנית להר"ב בפירוש הקלת דתנן במשנה ג' פ"ד דב"ב הרכיב ג"כ שני פירושים דהרשב"ם ודהרמב"ם. ואינם עולים כאחד כלל כמו שכתבתי בס"ד בספי"ד דכלים:

**על אילן יפה**. פירש הר"ב ועומדת באילן יפה. וכ"פ הר"ש. ומסיים ואית דגרסי הכא ובפרקין דלעיל באילן ולא גרסינן על:

## משנה ד

**פונדיות**. לשון הר"ב כעין כיסין ארוכין ונותנין בהן מעות ובלע"ז בריד"ש וראוין לשמש שכיבה עם מלאכתן. שישב עליהן והן מלאות מעות ופותח פיהם ונוטל. וא"צ לומר לו עמוד ונעשה מלאכתנו. רש"י פ"י דשבת דף צ"ג:

**לארכן**. כגון שהיה שוכב על מעיו או פרקדן *(ואורכו) מוטל על אורכן. רש"י שם:

**טמאים**. פירש הר"ב שכל אחד ואחד נשען רובו כו' וכ"פ הר"ש. גם רש"י בשבת. וכתבו התוספות וז"ל ולפי זה אתיא כר"ש (דלקמן דס"פ) דבעי שיהא רוב הזב נישא עליו. ור"י אומר דמצי למימר דאתיא אפילו כרבנן. וטעמא דטהורים משום דה"ל כל אחד מסייע ואין בו ממש (כדפירש הר"ב בס"פ) ע"כ: כו' ועיי' בפ' דלקמן משנה ב' וד'. ומ"ש הר"ב דכתיב ואם על המשכב הוא וכו' וכן ל' הר"ש. ואגב ריהטייהו פירשו כן ולא דקדקו. דאותו הכתוב על טהור השוכב על משכב הזב נאמר. ובא ללמדנו שאינו נטמא עד שינשא רובו. וכאותה ששנינו בפ' דלקמן משנה ה'. ושם הביא הר"ש עצמו גם הרמב"ם לשון ת"כ מן המקרא הזה. אבל בזב העושה משכב נדרש בת"כ מדכתיב וכל המשכב אשר ישכב עליו הזב עד שינשא רובו עליו. והרמב"ם כתב בכאן וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב ואמרו בספרא עד שינשא רובו עליו. אמת שכן דרשו בספרא. אבל לא ידעתי למה לא העתיק דרשא דמשכב דקדים וגם ביה אנן קיימין ולא במרכב. והא דאמרינן רובו. משום דרובו ככולו:

**כסיות**. פי' הר"ב לשון רבים של כסא. וכ"כ הר"ש. וקשה לי קצת דהכא קתני ביו"ד ולקמן באלף. לכן נראה כפי' הרמב"ם שכתב כסיות כלי חגורות של עור נאותים למשכב:
**אם רחוקים זה מזה טהורים**. פי' הר"ב לפי שאין רובו נשא כו' דכיון שרחוקים זה מזה עומד על שתיהן בשוה חציו על זה וחציו על זה. אבל אם הן קרובים זה לזה שניהם טמאים דזמנין נשען רובו על זה וזמנין על זה. מהר"ם:

## משנה ה

**עשר טליות כו'**. כתב הר"ב עשר לאו דוקא כו' כמו שהבאתי לשון ת"כ במשנה ג' פ"א דכלים (ד"ה שהוא):
**כרעו הן טמאין**. לפי שכבר נתלה הזב במשכב ההוא. וכבר קדם לנו (בספ"ב) כי הזב מטמא את המשכב בה' דרכים. ומן כללם נתלה. הרמב"ם:
**רבי שמעון אומר ביחידי כו'**. וכה"ג פליג לקמן במשנה ז' ושם כתב הר"ב שאין הלכה כמותו. וכ"פ הרמב"ם גם בכאן:

## משנה ו

**ואוכלין ומשקין בכף שנייה טמאים**. כתב הר"ב בין כרע הזב בין כרעו אוכלים ומשקים. וכ"כ הר"ש. וז"ל הרמב"ם אין חילוק בכאן. בין כרע הזב או כרעו האוכלים. שהרי הן טמאים בהיסט הזב כמו שקדם (ברפ"ג) מגע שהוא ככולו. אמנם הוצרכנו שם במשכב שיכרע כדי שישוב אב מאבות הטומאות כאלו ישב הזב עליו כמו שביארנו ע"כ. ועיין בפרק דלקמן משנה ב':
**ובמת הכל טהור**. חוץ מן האדם. ה"מ נמי למיתני ובנבלה הכל טהור חוץ מן האדם. וכדתנן בפרק דלקמן משנה ג':
**ובמת**. פשוט הוא. כי כל מקום שנאמר מת הכוונה בו הדבר המטמא מן המת. והוא כזית מבשרו. ואבר ממנו. ושאר מה שנתבאר בשני של אהלות. הרמב"ם:
**הכל טהור**. לשון הר"ב דכל שהמת נישא עליו כגון בכף מאזנים לבד מאהל. טהור. וכן לשון הר"ש ותנן במשנה ג' פרק דלקמן כל הנישא ונושא ע"ג המת טהור. חוץ מן המאהיל ואדם בזמן שהוא מסיט. ופירשו חוץ מן המאהיל. דאפשר להיות נושא ונישא ולא יאהיל. כגון עלייה מפסקת כו' ונמצא דכגון בכף מאזנים אינו ענין למאהיל. לכך נראה בעיני שנכון הוא להגיה לבד מאדם. אלא מדתנן הכי בהדיא חוץ מן האדם. לא היו צריכים לפרש לבד מאדם. ולפיכך לא שלחתי בו יד:

**חוץ מן האדם**. כתב הר"ב מפני שהסיטו וכו'. בפ' בתרא דנדה (דף סט). מי לא מטמא במשא. ובפרק דלקמן משנה ג' מפרש דאין משא מת מטמא אא"כ הסיט. וכ"פ הר"ש ומפרש הסוגיא דנדה. ושם כתבתי (ד"ה והאדם) דלהרמב"ם ליתא:

**וחומר במת מבזב שהזב עושה כו'**. נראה בעיני דחסורי מחסרא חומר בזב מבמת שהזב עושה כו'. אבל מצאתי בנא"י שהוגה וחומר שוב בזב מבמת שהזב כו' וכן הוא בנוסחת מהר"ם:

**מדף**. כתב הר"ב לשון טומאה קלה כדכתיב קול עלה נדף. ורמב"ם פי' מלשון ריחו נודף כו' וז"ל הרמב"ם הלשון הזה של מדף משתמשים בו בענין אחר של טומאה כמו שבארנו בפ"י של פרה. ועל אותו ענין אמרו בגמרא (נדה דף ד') מאי מדף כדכתיב קול עלה נדף ר"ל כי הוא מענין התנועה. ופי' הזה אינו מן הגמרא אלא שכתבוהו בגליון מן פי' רבנן סבוראי וכתבן המעתיק בתוך הדברים. ולא נזהרו עליהן. אמנם הענין אשר הנחנו בו *מכאן (מטומאת מדף) עקרו מנדף. והוא יוצא מאמרו ריחו נודף ר"ל יריח למרחוק הרבה (השאילה) הענין הזה על הזב כו' כאילו יעבור ריחו כו' על דרך הדמיון ע"כ. ושם ברפ"י דפרה מפרש גם בטומאת מדף שבכאן מאותו הענין. שכתב שהוא כאלו הגיע אליו תנועה חלו?שה מן הזב לסמיכתו עליו. ע"כ:

**לטמא אוכלין ומשקים**. ולמדו הענין הזה בזב מאמרו בו כל כלי עץ ישטף במים. אמרו בספרא מה בא זה ללמדנו אם ללמד שיטמא כלי שטף במגע. הרי כבר נאמר והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו. אם הנוגע בו מטמא כלי שטף במגע. הוא עצמו לא יטמא כלי שטף במגע. א"כ למה נאמר וכל כלי עץ ישטף במים. אלא אלו אוכלים ומשקים וכלים שע"ג הזב. ואמרו עוד וכל כלי עץ ישטף במים מלמד שהוא עושה על גביו מדף. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב ואלו כלים שתחתיו פי' הראויים למשכב ומושב כדתנן במשנה ב' פרק דלקמן:

**מה שאין המת מטמא**. אמר הקב"ה כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא. ולא אמר כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא. והיה הענין חוזר על הזב הקודם זכרו. דקדקו בזה ואמרו הזב לא המת. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב וע"ג מדף כו' מ"מ אם היה המת בבית סמוך לשמי קורה (עיין בריש פסחים) וכו' כה"ג בזב טמא מתחתיו כו' כדתנן בפרק דלקמן משנה ב'. אבל הנה יצא * ל' הר"ב במה שלא נכנס בו. אבל הר"ש כתב וע"ג מדף כו' ויש לפרש כגון עלייה מפסקת. דאם המת בעליה ומשכבות ומושבות בבית עד שמי קורה. והנסרים נכפפין מכובד המת. ומכבידין על המשכבות. או שהמת בבית כו'. אבל הר"ב הואיל וכבר מצא חילוק בין זב למת במתחתיו שבזב מטמא אדם לטמא בגדים

משא"כ במת לכך לא ראה להעתיק אם המת בעלייה כו'. ושאני הר"ש שאע"פ שכתב ג"כ החילוק הזה. הרי הקשה עליו משום דעל גבי מדף במת נמי כו' וכתב ע"ז ויש לפרש כו' כלומר שמפרש בין מתחתיו בין על גביו בענין אחד. משא"כ הר"ב שהכניס הפירכא דגבי על גביו מדף ולא בלשון קושיא אבל הניח החילוק דבמתחתיו. ונמצא שאין רצונו אלא לפרש בעל גביו בלבד. ואע"פ שאין ענינו שוה לבמתחתיו. לכך לא שלחתי יד להגיה בלשון הר"ב ולהוסיף החלוקה דאם המת בעלייה כו' אבל ודאי דסוף דבריו שלא בדקדוק כתבם. שהיה לו לקצר. ולא לכתוב אלא דבכה"ג בזב טמא לטמא אוכלים ומשקים. ובמת טהור. והמגיה כן לא הפסיד. ודין זה דבמת כתבו עוד הר"ב בפרק דלקמן משנה ג'. ושם אפרש בס"ד. ובמסכת עדיות פ"ו משנה ב' מפרש הר"ב משא"כ המת דאין טמאין אלא ראשון ושני ושלישי. בין מתחתיו בין מעל גביו. וכן פי' שם הרמב"ם. גם בחיבורו ספ"ה מה' טומאת מת (הלכה י"ד):

## משנה ז

**היה רכוב**. ובפ"י דשבת דף צ"ג מייתי לה וגרס היה רוכב. וכן העתיק הרמב"ם בפ"ו מהלכות משכב שם אבל הר"ב העתיק כגירסת הספר. וגם היא נכונה. שכן בלשון גמרא פ"ק דב"מ דף ח' ועיין מה שכתבתי בזה במשנה ג' פ"י דנדרים (ד"ה אביא):

**מפני שהיא יכולה לעמוד על שלשה**. כתב הר"ב הלכך כל חד וחד ה"ל רביעי ואינו אלא מסייע כו' והואיל וכל אחת ראויה להיות מסייע. ואין אנו יודעים איזו יד ואיזו רגל היא שלא היתה נשענת עליה. הרי לא הוחזקה טומאה באחת מהן. ולפיכך כולן טהורות. הרמב"ם פ"ז מה' משכב (הלכה ה'):

**הסוס מטמא ברגליו כו'**. והגירסא הפוכה בפרק המצניע. שכתוב שם (דף צג) בכל הספרים הסוס מטמא בידיו כו' ובפי' רבינו חננאל היא כתובה שם כמו בכאן הר"ש:

*[**שבעקל**. פי' הר"ב היא הכפיפה שעוצרים כו' והוא לשון הערוך. וצריכים לפרש שמ"ש ואחר שעוצרים הזיתים. היינו קודם לכן בכלי אחר המיוחד לכך. והיינו סתם בית הבד. ועיין במשנה ה' פ"ד דב"ב. ובמשנה ד' פ"ח דמנחות:

**על המכבש של כובס**. כלים שתחתיו טהורין. לשון הר"ב שאין היושב בקצה הא' של מכבש. מכביד על הכלים. וז"ל הרמב"ם כשישב הזב על קצה המכבש אשר הבגדים תחתיו הן טהורין וחיוב זה יוודע מצורת מכבש של כובסים אצלם באותו (הזמן) לפי שאין ספק כי כשישב הזב על אותו קצה לא יביא כובד ע"ג הכלים (שיהו) משכב. ור"נ אומר כי הן שבין משכב כבר הוא מכביד עליהן. ע"כ. ומפרש ג"כ קורות בית הבד. שהקצה האחד שלה. הוא למעלה מן העקל. והוא סוחטהו. ועל הקצה הא' היה יושב

הזב ע"כ. וז"ל הרמב"ם בחבורו [שם הלכה ז'] ישב הטמא על קורת בית הבד. כל הכלים שבעקל טמאים שהרי הם רצוצים תחת הקורה. אבל אם ישב על מכבש של כובס. הרי הכלים שתחת לוח המכבש טהורים. מפני שהוא רפוי. ונמצאת משענת המכבש על רגליו לא על הכלים שתחתיו. שאם ירצה אדם להכניס סכין וכיוצא בה בין הכלים מתחת המכבש ובין המכבש מכניס אע"פ שהוא קשור ע"כ. ופי' הכ"מ דביושב על הקצה מיירי. וה"ל להכ"מ להביא ראיה מפירושו שבמשנה וכתב עוד דאפשר דמש"ה נקט התנא מכבש של כובס. מפני שאין דרך להדקו מפני שא"צ לכובס בהידוק דכשיתפשטו קמטיו קצת סגי להו אבל מכבש של חייטין מהדקין אותם בכל כחם כדי שיהיו הבגדים עומדים זקופין ע"כ. אבל הראב"ד כתב על פי תוספתא דמכבש טעון באבנים מיירי ולפיכך האומן מקפיד שלא לישב עליו שלא יפלו האבנים מעליו ויתרפה והרי הוא אז כסאה ותרקב (שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו. כדפירש הר"ב במשנה ב' פ' דלקמן) ואע"פ שהבגדים שבתוכו ראויים לישיבה. השתא מיהא כרוכים הם בדבר שהוא מקפיד עליו. ור"נ מטמא קסבר אין הולכין אלא אחר הבגדים שבו ועל כן תפסו מכבש של כובס ולא מכבש של בעלי בתים (כדתנן לתרוייהו בספ"ד דשבת) מפני שדרך כובס לטעון באבנים ואין דרך בעלי בתים אלא להדק בחבלים. ואין קפידא בהו מלישב עליהם. ברוך ה' אשר גלה סודו ליראיו עכ"ד ותוספתא זו הביאה הר"ש בזה הלשון בזמן שטעון אבנים כלים שתחתיו טהורין ור"נ מטמא בזמן שחוזר בכלים (וגי' הראב"ד בזמן שמהודק בחבלים) כלים שתחתיו טמאין וראיתי למהר"ם שפי' וז"ל המכבש אין משענת המכבש על הכלים ולכך טהורים שהרי טעון אבנים בתוכו ומשענת המכבש על האבנים ולא על הכלים ובזמן שחוזר בכלים פי' שהאבנים שבתוכו אין נוגע בהן המכבש אלא המכבש חוזר על הכלים טמאים שהרי משענת המכבש על הכלים לפי שהמכבש הן שתי לוחות וכדי שלא יפול לוח על לוח משימין בין לוח ללוח אבנים ועצים ובין לוח ללוח החלל לפי שעה משימים כלים וישב הזב על המכבש אותן כלים טהורים שהרי משענת המכבש על האבנים ור"נ מטמא משום דאלו ינטלו אבנים נמצא משענת המכבש על הכלים ע"כ. ונראה בעיני שכך הן דברי הרמב"ם שבחבורו ולא כאשר הם בפירושו דמשום שיושב על הקצה ולא עליו ממש וכמו שהבינם הכ"מ אלא אפילו יושב על המכבש ממש:

# פרק ה

## משנה א

**כל המטמא בגדים בשעת מגעו**. כל אדם המטמא בגדים קאמר דהא משכחת כלים שאין מטמאין כלים ואם נגעו מטמאין אוכלין להיות תחלה כדמוכח מתני' דלקמן. דדוקא באין נוגעים מיירי סיפא הא נוגעים מטמאין שנים וכך קתני בהדיא בתוספתא כלים הנוגעים בזב כו' מטמאין שנים כו' ושם מפרש הר"ב דמתני' כל אדם קאמר:

**וכלי שטף במגע**. כתב הר"ב דתניא בתורת כהנים מנין לרבות שאר כלים כבגדים ת"ל וטמא. דה"מ למימר ורחץ במים בערב. וממילא משמע דטמא עד הערב אלא קרא יתירא לומר דעוד טמא ג"כ כל כלי שיגע בו. וכלי שטף כתב הערוך הן כלים של עץ שנאמר (ויקרא ט"ו:י"ב) וכל כלי עץ ישטף במים. וכמו כן כלי נחשת שנאמר (שם ו) ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים ע"כ. ומה יעשה בכלי עצם וכלי עור. אבל לשון רש"י בפ"ק דחולין דף כ"ה וזה לשונו כל שאר כלים שאינן כלי חרס מקרי כלי שטף עלשם שיש להם טהרה במקוה ע"כ. וכ"כ ג"כ הרמב"ם בהקדמת פירושו לזה הסדר. ומ"ש הר"ב יכול אדם וכלי חרס ת"ל בגד כו' דממעטינן אדם שאינו דומה לבגד. דבשלמא כלי שטף דומין לבגד בצד מה שגם הבגד כלי הוא משא"כ האדם וכן ממעטינן כלי חרס שאינו דומה לבגד שאין לו טהרה במקוה נ"ל:

**בשעת מגעו**. עיין מה שכתבתי בסוף מתניתין ב' בשם הרמב"ם (ד"ה מטמאין):

**מטמא אוכלים ומשקין להיות תחלה**. לשון הר"ב מפני שהוא נחשב כאב הטומאה כלומר לענין אוכלין ומשקין אע"פ שאינו אב הטומאה לענין אדם וכלי חרס:

**ואת הידים להיות שניות**. כחכמים דריש פ"ג דידים:

## משנה ב

**כל הנישא ע"ג הזב**. פי' הר"ב ואפילו לא נגע בו הזב לאו למימרא וכ"ש אם נגע דא"כ היכי קתני סיפא כל שהזב נישא עליו טהור. אלא ה"ק דענין נישא הוא שמטמא במשא בלבד ואע"פ שלא נגע. ועיין עוד לקמן. ומ"ש הר"ב דכתיב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו. מאי תחתיו כו' פירשתיו בריש פ"ד דנדה בס"ד:

**טמא**. ולקמן מפרש כיצד. ושאין כל הנישאין ע"ג הזב שוין:

**וכל שהזב נישא עליו טהור**. לגמרי ואין בהן אפילו טומאת מדף. דהכי תניא בת"כ. ק"ו שיעשה תחתיו מדף. מה אם במקום שלא עשה ע"ג משכב כו'. ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא. משכב הוא עושה תחתיו ואינו עושה תחתיו מדף. כן מסקי התוספות פ"ג דעירובין דף כ"ז [ד"ה כל שזב]. ומייתי להו מדתני בת"כ כל אשר ישכב

עליו הזב יטמא. יכול יטמא דבר שאינו ראוי לשכיבה. לא מה היא אינה מטמא כו' יכול הוא והיא לא יטמאו טומאה חמורה אבל יטמאו טומאה קלה. ת"ל משכב. אלמא מידי דלא חזי למשכב ומושב טהור לגמרי. ע"כ. וצריך לומר דמיירי שלא הוסט. דאילו הוי ע"י היסט. הא אמרן בפ' דלעיל משנה ה' ז' דמיטמאין. והר"ש פירש דמתני' אדרבה דוקא בהיסט ומש"ה הזב נישא עליו טהור. דהמסיט כלומר הנושא אין בו רוח חיים. כדקתני חוץ מאדם. גם דעת התוספות פ"ג דעירובין דף כ"ז דבהיסט כלומר שנושא כולו. וקשיא לי דהיכי מטהרין הכא לגמרי. ועיין [מ"ש עוד בסוף משנה ה']:

**חוץ מן הראוי למשכב ומושב**. כתב הר"ב וה"ה למרכב. דאין למדין מכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ. ומהכא דייקינן לה ברישׁ בכל מערבין. הר"ש. ופירוש מרכב במשנה ג' [פכ"ג] דכלים. ומ"ש הר"ב אבל שאינו ראוי כו' ת"ל והיושב כו' פירשתי במשנה ג' פ"ב דכלים:

**והאדם**. כך מצאתי מוגה בנא"י. וכן הוא בגמ' דפ"ג דעירובין דמייתי לה התם. ולשון רש"י שם. האדם דכתיב והנושא אותם. אף הזב במשמע אותם. ע"כ:

**כיצד**. אריש נמי קאי:

**אצבעו של זב כו'**. דלא בעינן שינשא רובו של זב אלא במשכב. וכפי' הר"ב והרמב"ם לקמן משנה ד'. ובחבורו ספ"ח מהמ"ש [הלכה י"א]. מסיים בה דיראה לו שהטומאה הזו מדבריהם. ע"כ. ולפי זה צ"ל דמשכב ומושב דבסיפא. לא מיירי כשאצבעו של זב מלמעלן בלבד. דהא בהדיא קתני לקמן משנה ה' דבעינן לעולם רובו. וכדהוציאו הר"ב והרמב"ם המשכב בפי' משנה ד'. אלא מתני' דהכא והתם לאו בחדא שיטה. והא כדאיתא והא כדאיתא:

**מטמא שנים**. פירש הר"ב בתרומה. ועיין מ"ש בזה בשם התוספות לקמן משנה ו':

**והמשכב והמושב כו' מלמעלן**. לשון ספרא ק"ו שיעשה על גביו משכב. מה אם במקום שלא עשה תחתיו מדף. עשה תחתיו משכב. במקום שעשה ע"ג מדף. אינו דין שיעשה ע"ג משכב. ת"ל כל המשכב אשר ישכב עליו. תחתיו הוא עושה משכב. ואין עושה ע"ג משכב. הרמב"ם:

**והמדף**. מפורש במשנה ו' פ' דלעיל:

**מטמאין אחד ופוסלין א'**. ה"ג בס"א. וכן הוא בנוסחת מהר"ם. וכ"כ הר"ש בהדיא במשנה ו' פ' דלעיל. דעליונו של זב מטמא א' ופוסל אחד. ואע"פ שבפי' הרמב"ם מועתק כגי' הספר מטמא ב' ופוסל אחד. ולא הוגה בו דבר בנא"י. מ"מ נ"ל עיקר כגי' ס"א. וכן נראה ממ"ש בחבורו פ"ו מה"מ [הלכה ה'] שכתב אם היה אחד ממטמא משכב ומושב

למטה ואבן על גביו ואוכלים ומשקים וכלים ואדם ע"ג האבן זה למעלה מזה כלן טמאין. וראשון לטומאה וכו' חוץ מן האדם וכו' הרי שלא עשאן אלא ראשון בלבד. ומשמע לכל דבר. ושאינו מטמא אלא אחד ופוסל אחד. ואע"ג דכתב עוד אבל אם היה האדם למטה והזב למעלה כו' טמא משום נושא ככל נושא כו' שהנושא ראשון לטומאה. וכן מסיים עוד בזה הדין שהאדם ראשון. והאנן תנן מטמא שנים ופוסל א'. לא קשיא דהתם לאחר שפירש מיירי. וסמך ליה דילמד מן המפורש דלעיל מיניה כשהזב למטה דקל הוא לענין מדף. ואפ"ה באדם קודם שפירש מטמא שאר כלים. כמ"ש בהדיא כך. במכ"ש כאן דקודם שפירש יש בו חומר לטמא שאר כלים. וכן לטמא שנים ולפסול אחד. ולא הוצרך לפרש. ותדע שהרי בפירושו למשנה ד' פ"ק דאהלות כתב ג"כ דנושא הזב הוא ראשון. ומפרש לענין שלא יטמא אדם וכלי חרס. אבל שאר כלים מטמא. הרי שנתן לו דין אדם למעלה. ומכיון שמטמא שאר כלים מטמא שנים באוכלים ומשקים ופוסל א'. מכללא דרבי יהושע דלעיל. ולכך נראה ודאי. דראשון שכתב בחבורו היינו שלא יטמא אלא אחד. וכגי' ס"א:

**פרשו מטמאין שנים כו'**. לפי שהמשכב אב הטומאה. אפילו כשנתרוקן הזב ממנו. כמו שהעתקתי לשון תורת כהנים לעיל בסוף פרק ב':

## משנה ג

**מפני שאמרו**. לשון הר"ב כלומר מפני מה אמרו האוכלים והמשקים והמדף מלמטה תחת משכב הזב טהורים מפני שאמרו וכו' וקשה דאהיכא קאי. שלא אמרו במתני' דלעיל אלא מלמטה תחת הזב. ולשון הרמב"ם לפי שאמר בהלכה הקודמת כי *(האוכלים) והמשקים וכלי שטף מלמטן טהורים. ואפילו היו תחת משכב הזב. אמר סבת זה אמרו כל הנושא כו' ע"כ. וכלומר דודאי דלא חמירא תחת משכב. מתחת הזב עצמו. ואע"ג דלא קמיירי במשכב. מ"מ ממילא נשמעיניה:

**כל הנושא כו'**. כתב הר"ב ואינן נוגעין אפילו לא הפסיק ביניהם אלא נייר. הרמב"ם פרק ט' מהמ"ש. ועיין במתני' ה'. גם עיין מ"ש במשנה ז':

**חוץ מן האדם**. כתב הר"ב וכן אם נתנו אבן מסמא כו' ולשון ספרא והיושב על הכלי אין לי אלא בזמן שהוא יושב ונוגע בו. מניין לעשרה מושבות זה ע"ג זה אפילו ע"ג אבן מסמא. ת"ל והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא. מקום שהזב יושב ומטמא. ישב הטהור ויטמא. הרמב"ם. והא דקתני אפילו ע"ג אבן מסמא. כמו אפילו ע"י אבן מסמא. דהא מיירי שהאבן מסמא ע"ג משכב. ובמשנה ג' פ"ק דכלים כתבתי בשם התוס' דריש פרק דם הנדה שהעתיקו. ועל גביהן אבן מסמא:

**כל הנושא**. כתב הר"ב באדם קא מיירי דאין לך מטמא במשא בנבלה אלא האדם כמ"ש הר"ב במשנה ב' פ"ק דכלים:

**כל הנושא ונישא ע"ג נבלה**. כך הגי' בס"א והר"ב השמיט ונישא. כמו שהיא הגי' בספר. ומ"מ פי' כלומר וכל אדם הנושא וניתן ע"ג נבלה. ואין כוונתו לפרש הנושא שענינו כמו ניתן. שא"א שתהא כך משמעות הנושא. ועוד דהא כתב דנושא את הנבלה ולא זז כו' טהור עד שיסיטנה. אבל הוסיף וניתן במקום ונישא. שהיה ראוי להיות במשנה. ולשון הר"ב מועתק מפירוש הר"ש. ושם כתוב כלומר וכל האדם הנושא ונישא. ע"כ. והמגיה כך בלשון הר"ב לא הפסיד. והרמב"ם העתיק ג"כ כמו שהוא בס"א. אבל פירושו דחוק דמפרש שאין ענינו אלא כשהאדם מלמעלה והנבלה למטה. שהוא סובר דאם הנבלה למעלה מטמא במשא בלא היסט. ועי' עוד מזה בסוף המשנה:

**חוץ מן המסיט**. כתב הר"ב דנושא את הנבלה ולא זז ממקומה גם לא כו' עד שיסיטנה. וכן לשון הר"ש וכתב דמדלא קתני גבי משכב נמי חוץ מן המסיט. ש"מ שמטמא בלא מסיט וצריך ליתן טעם מ"ש זה מזה. הא בתרוייהו והנושא כתיב בהו. ושמא משום דאחמיר רחמנא במשכב דאפילו הנוגע מטמא בגדים. ואילו גבי נבלה תנן בפ"ק דכלים (משנה ב') וחשוכי בגדים במגע ע"כ:

**רבי אליעזר אומר אף הנושא**. כתב הר"ב בגמרא מפרש בפרק העור והרוטב (סוף חולין דף קכ"ד). הר"ש. ואע"ג דהגי' התם והוא דנישא. וכן העתיק הר"ש. התם אנבלה קאי שתהא נישאת והיינו והוא שנושא שכתב הר"ב שענינו שהאדם נושא הנבלה ובא ואראך דוגמתו בתוס' שאעתיק לקמן בסוף משנה ה':

כל הנושא נמי באדם דומיא דנבלה וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהט"מ:

**כל הנושא ונישא ע"ג המת טהור**. פי' הר"ב כגון עלי' מפסקת כו' וכ"כ הר"ש ולרבותא דאפילו משום משא שמכביד עליו אינו מטמא לפי שאין במת משום אבן מסמא כדפי' בפרק דלעיל משנה י' והרמב"ם לא פי' בכאן אלא כל הנושא ונישא במת ויש ביניהם דבר המאהיל שהוא חוצץ וכדתנן באהלות. והיינו נמי דבסוף פרק ה' מהט"מ (הלכה י"ד) כתב אהא דהכא בד"א בשלא היתה שם טומאה רצוצה והוא הדבר ג"כ שכתב הר"ב במשנה ו' פרק דלעיל טומאה בוקעת ויורדת שהוא כשהטומאה רצוצה וכדמסיק אח"כ בכה"ג דמפרש לה הכא היינו שאינו רצוצה אלא אהל מפסיק.

**חוץ מן המאהיל**. דמאהיל בין שהמת תחתיו דמאהיל שנמצא האדם נישא בין שהמת מאהיל על האדם והאדם נושא. נטמא האדם מחמת טומאת אהל. כמו שכתבתי בריש פרק ג' דאהלות:

**ואדם בזמן שהוא מסיט**. כתב הר"ב אבל אם אין המת זז ממקומו שאין כאן היסט טהור וכ"כ הר"ש. ולא פי' הטעם מ"ש במת מבזב. והכא ליכא לתרוצי כמו בנבלה. דטמא מת מטמא בגדים כדתנן בקמא מאהלות. אבל נ"ל דטומאת משא דבמת. לא למדנוהו אלא בק"ו ממשא דבנבלה. כמ"ש בספ"ק דאהלות ולפיכך דיו לבא מן הדין להיות כנדון. ושלא יטמא משאו אלא א"כ הסיט כמו בנבלה וקשה דאמאי לא פליג ר"א. ועיין בסוף משנה ו' ז' והרמב"ם דפירש בנבלה דהא דבעי דמסיט דוקא כשהנבלה תחתיו. ה"נ באדם מפרש כשהאדם נושא המת עליו מתטמא במשא. אמנם כשהאדם נישא ע"ג מת ולא היה מאהיל. שיש ביניהם מחיצה מאהלת. אז לא יטמא אלא אם הסיט:

## משנה ד

**מקצת טמא על הטהור כו'**. כתב הר"ב דלא בעינן שינשא רובו וכו' וכ"כ הרמב"ם. וכבר כתבתי בזה לעיל במשנה ב':

## משנה ה

**הטמא על מקצת המשכב**. פי' הר"ב רובו של טמא כו' דלא חיישינן על מיעוט משכב ולשון ספרא או על הכלי אשר הוא יושב עליו או על מקצתו. הרמב"ם:

**והטהור על מקצת המשכב**. פי' הר"ב רובו של טהור כו' אמר יתעלה באדם אשר ישב על משכב הזב. ואם על המשכב הוא. ובא הפי' הוא עד שינשא רובו עליו. הרמב"ם. ומ"ש על משכב הזב. לא דק. דבנדה כתיב:

*[**נמצאת טומאה נכנסת כו'**. כה"ג תנינן נמצא כו' במשנה ד' פ"ק דחולין. ושם כתבתי למאי צריכא משמא דסוגי' דהתם. ולא ידענא למאי צריכא הכא]:

**והנייר בינתיים**. עיין מה שכתבתי לקמן משנה ז':

**בין מלמעלן בין מלמטן טהור**. לשון הר"ב דאין מטמא אחרים ולא מקבל טומאה בהיסט אלא דבר שיש בו רוח חיים וכן הם דברי הר"ש ולשטתיה אזיל שכן פי' גם כן להא דתנן בריש מתני' ב' וכל שהזב נישא עליו טהור וכמ"ש שם בשמו. אבל הר"ב דלא אשתמיט התם לפרושי הכי ודאי דבחנם נקטיה ולא ה"ל לפרש אלא כמשמעה דבמשא קיימין. וכן פי' הרמב"ם. וז"ל והודיענו כי אפילו אוכלים של תרומה לא יטמא בהיותן ע"ג משכב. ואפילו היה החוצץ ביניהם דק ביותר על העיקר הקדם. והוא אמרו כל הנושא ונישא ע"ג משכב טהור חוץ מן האדם ע"כ. ואלא מיהת בחבורו פ"ט מהלכות משכב [הלכה ג'] לאחר שכתב להא דכל הנושא ונישא ע"ג משכב. ואפילו לא הפסיק ביניהם אלא נייר דהיינו בבא דהכא סיים וכתב וכן אם הסיט המשכב את הכלים או את האוכלים והמשקים הרי אלו טהורין. אבל לא נתכוין בפי' המשנה אלא דדינא בעלמא כתב. ולא

מן המשנה הוא. וכן הכ"מ ביאר דמעצמו נלמד ופשוט הוא. דכיון דאינו מטמא במשא אינו מטמא בהיסט ע"כ ולכך ודאי דהר"ב לא דק לפרש על המשנה טעמא דמסיט ולא ה"ל ללמוד מן הר"ש דהר"ש שאני שכן הוא מפ' ג"כ במשנה ב' דמיירי בהיסט וכדכתבתי. ובעיקר הדין. דבעינן דבר שיש בו רוח חיים בין למטמא בין לקבל טומאה ה"מ כשהמסיט [הוא] אותו שהוא למטה. בין שהוא טמא ואתי לטמא לשלמעלה. ובין שהוא טהור ואתי לקבל טומאה מאותו שלמעלה צריך שיהא בו רוח חיים וא"כ כי קתני במתני' ג' גבי משכב חוץ מן האדם. אי מיירי נמי בהיסט כשיטת הר"ש צ"ל דלא קאי *אנושא אלא אנישא. מ"מ קשיא מהא דמתני' ה' ו' פ' דלעיל דבין כרע הוא בין כרעו הן טמאין וכן בנבלה ומת דפרקין ואין נראה לומר שסברתם לחלק בין היסט להיסט. ודהיסט דהכא שמניד ומזיז בעלמא בלא הכרעה. ואינך כולהו בהכרעה דוקא דהוה כמשא ממש. שאין לשונם נראה כן לעיל גבי נבלה ומת. גם כתבתי במשנה ב' פרק קמא דכלים בשם הרמב"ם דהיסט דהכרעה היא משא ודאי וההיסט דבעינן לרבויי היינו הנדה בעלמא. ולפיכך נראה בעיני דתוספתא שממנה העתיק הר"ש לומר דאין מטמא ומתטמא בהיסט. אלא דבר שיש בו רוח חיים. דההיא רבי אליעזר היא דפליג במתני' ז' דקאמר אף הנושא. דפירש הר"ב והוא שנושא. וקאמר דמסיט שאינו נושא אין בהם. אבל הר"ש לא פירשה כן. משום שהוא ג"כ אינו מפרש לדרבי אליעזר דלקמן כמו שפי' הר"ב. אלא דאף הנושא ממש קאמר. וכל שכן מסיט. ועוד מוכח דאותה תוספתא דלא כהלכתא. דקתני כלים הנוגעים בזב כו' מטמאין שנים ופוסלים א'. ובהדיא מפרש הר"ב במשנה י' דכלים הנוגעים בזב אינן מטמאין אלא אחד. ומזה קשה על הר"ש כמו כן. דהתוספתא דלא כהלכתא. וכבר הארכתי בזה למדי כפי כוונת החבור. אבל יצא מזה שעדיין צריכין אנו למודעי בעיקר הדין דמצריך הר"ב שיהא בו רוח חיים למסיט. דהא לא אשכחן הכי במתני' ה' ו' דפרק דלעיל. וכן בנבלה ומת דפרקין. ומהתוספתא אין להכריע. לפי שאפשר לומר דרבי אליעזר היא דלקמן מתניתין ז' לפי פירוש הר"ב בדרבי אליעזר. ולפיכך דברי הר"ב מלבד דללא צורך כתב בכאן האי טעמא דמסיט כו'. אלא גם הדין בעצמו דלא כהלכתא וצ"ע:

## משנה ו

**ובמצורע עיין במשנה י' וכתב הר"ב ומצורע ויולדת נפקא לן מלזכר ולנקבה לזכר לרבות את המצורע.** ולנקבה לרבות את היולדת. וכן כתב הרמב"ם. והכי איתא בתורת כהנים אבל במשנה ג' פ"ד דנדה פי' הר"ב לזכר לרבות את מצורע למעינותיו. ולנקבה

לרבות מצורעת לדמה. והכי איתא התם בגמרא [דף ל"ד] ולא קשיא. דהכל בכלל ההיקש. ואם תאמר ויולדת אמאי איצטריך לרבות. י"ל ללידה יבשתא:

**מטמא שנים וכו'**. במגע אבל לא במשא. כדתנן בריש פרקין. ומכל מקום הנושא את המשכב מצינו שלא ישא את הקדש. כדתנן בריש פרק ג' דחגיגה. ומה שכתב הר"ב דחשיבי אב הטומאה. עיין בריש הפרק:

**ואחד המסיט**. כלומר ואינו נושא ונישא. ולענין כולהו לבד ממצורע ומשכב ומושב מיירי. בין שהטהור הסיט לטמא. בין שהטמא מסיט לטהור. אבל במצורע ומשכב ומושב ליכא לפרושי הכי (דהא כתב הר"ב בפרק ד' משנה ה') דכל טומאת המסיט טהורות. חוץ משל זב (ומיהו זב וכל דדכותיה כמו שפירש רש"י בפרק ט' דשבת דף פ"ג) כן כתב הר"ש. ותוספות דפרק ו' דפסחים דף ס"ז דכתבו דלא קאי אמצורע אלא אשארא. ע"כ. ה"ה למשכב ומושב. אלא דסוגיא דהתם במצורע לחוד מיירי. ועיין לקמן משנה ח':

**ואחד הנושא ואחד הנישא**. כלומר ואפילו אינו מסיט מה שאין כן בנבלה ומת דמתניתין ג' דבעינן דוקא שיהא ניסט. כדפי' שם הר"ב. ועיין עוד לקמן:

## משנה ז

**ואחר המסיט**. ולא קתני נושא ונישא דהכא אינו מטמא במשא אלא אם כן שיש בו ג"כ היסט. וכמו שכתב הר"ב בנבלה ומת. וטעמא דגרע הכא ממשכב ומושב. כתב הר"ש במשנה ג' פרק קמא דכלים דכל הני אמעוטי מאבן מסמא שלא יטמאו תחת אבן מסמא. וכמו שכתבתי שם בשמו. וכיון דאמעוטי אינן מטמאין אא"כ שיזוזו ויוסטו. דעיקר רבויא דמרבינן אבן מסמא. היינו היכא שהטומאה אינה זזה. ולאו דוקא אבן אלא אפילו נייר המפסיק שאינו נוגע ומזיז הטומאה. וכדלעיל משנה ה'. אלא נקט אבן משום קרא ושומת אבן. דמיניה גמרינן אבן מסמא. אבל עיקר טעם תלוי בזה שעומד במקום אחד ולא זז ולא הסיט ומשום הכי *נמי דאמעטו היינו דבעינן להיסט דוקא. ובלאו הכי לא סגי. והיינו דלא קתני נושא ונישא. דמשמע בלא היסט עכ"ל. אבל לשיטת הרמב"ם דלא מצריך לעיל היסט עם המשא. צריך עיון דלא קתני נושא ונישא. ושמא סמיך תנא אדלעיל וחדא מתלת נקט:

**רבי אליעזר אומר אף הנושא**. כתב הר"ב והוא שנושא קאמר. וכן פי' הרמב"ם. וטעמייהו מהגמרא שהביאו לעיל משנה ג'. אבל הר"ש כתב דדוקא התם מפרש הגמרא הכי. אבל בכאן אין צורך אלא פליג אתנא קמא דקאמר שאין משא בלא היסט שעמה. וקאמר איהו

דאף הנושא בלא היסט נמי. משום דאיהו לא ממעט להו מאבן מסמא ולפיכך לדידיה אף בלא היסט מטמאין:

## משנה ח

**והמסיטו**. הכא ודאי פירושו הטהור המסיט למרכב. ומשום הכי קתני המסיטו בכינוי. ולא קתני המסיט סתמא דהוה משמע בין טהור מסיט למרכב. בין טמא מסיט לטהור. ובמרכב אי אפשר לומר כן כמש"כ לעיל במשכב:

**מי חטאת שיש בהן כדי הזייה**. כתב הר"ב מטמאין בגדים במשא. כדתנן במשנה ב' פרק קמא דכלים. ועיין מה שאכתוב בריש משנה י':

## משנה ט

**הכניס ראשו לאויר התנור טהור**. וטהור התנור. והר"ב השמיט וטהור. וכן הר"ש. וה"נ ל"ג בנ"א. אבל הרמב"ם העתיק כגירסת הספר. ומפרש דהכניס ראשו לאויר התנור טהור האדם שהנבלה בפיו ועדיין לא בלעה. וקמל"ן דלא תימא שבהיותה נסתרת ונכנסה ומחבאה בתוך אויר התנור. תהיה כמו בלועה. והא דקתני וטהר התנור. מיירי כשהיא בלועה. וכדפי' הר"ב:

**טהור התנור**. לשון הר"ב דכל המטמאים בגדים אין מטמאין אדם וכלי חרס. וכן ל' הר"ש. וכלומר דכל אלו דאמרן דמטמאים שנים משום בגדים. כל אלו אינם מטמאים אדם וכלי חרס ונמצא כלשון הזה בגמרא פרק הגוזל קמא (בבא קמא דף צ"ח.) כולהו שוורים לאו לגבי מזבח קיימי. ועוד בריש אלו מציאות וכ"ע לא ידעי:

**הקיאה או שבלעה**. לשון הר"ב היינו פירש וכן ל' הר"ש. וכלומר היינו פירש דתנינן לגבי אינך. ולשון הרמב"ם בפ"ו מהא"ה [הלכה י"ד] ואחר שבלע הרי זה פירש ממטמאו. ומ"ש הר"ב דלא יאכל כתיב כו' עיין מ"ש בריש טהרות:

## משנה י

**ובמי חטאת שאין בהם כדי הזייה**. דאילו יש בהן כדי הזייה *[הנוגע בהן מטמא בגדים לפי שאי אפשר שיגע במים שלא יסיט אותן. והרי הוא מטמא שנים ופוסל א'. כך פסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות אבות הטומאות [הלכה י"ג]. וא"ת ולעיל דקתני הנושא מי חטאת שיש בהן כדי הזייה. פי' הר"ב לפי שאינן מטמאים בגדים במגע. לא קשיא שהדין עמו. כדתנן במשנה ב' פ"ק דכלים. וחשוכי בגדים במגע. וא"ת ותקשה לפסק הרמב"ם. כבר הרגיש בזה הכ"מ [שם] ומפרש דממגע חשוכים. אבל מיטמאים מדין היסט. וכתב הר"י קורקוס דנ"מ לאם היו קרושין כגליד דליכא היסט. ע"כ. ומשום דלא פסיקא למי חטאת שיש בהן כדי הזיה שיטמאו במגע. שאם הם קרושין לא יטמאו. הלכך קתני לעיל

הנושא. דמלתא פסיקא הוא *[ובהא דר"י קורקוס מתישב דהרמב"ם ורש"י לפרש דלא כמו שסובר הרא"ם בפרשת חקת בפסוק ומזה מי הנדה וגו']:

**כל הנוגע**. כתב הר"ב כגון אוכלים וכלים כו' וכן פי' הר"ש. ואין הלשון משמע כן. דהכי הל"ל בד"א באדם. אבל אוכלים וכלים הנוגעים באחד מכל אבות וכו'. והרמב"ם פי' זה הכלל כל הנוגע באבות הטומאות. ר"ל בשאר אבות הטומאות. כי אשר מטמא ב' ופוסל אחד בשעת מגעו. כבר קדם מנינם ומספרם ואין שם זולתן. אבל יש אבות הטומאות שלא מנה כאן. ולשונו בפתיחה לסדר הזה מספר אבות הטומאות ל"ב אבות אלו הן. השרץ. והנבלה. והמת. ואדם שנטמא במת. וכלים שנגעו באדם שנטמא במת. וכלים שנטמאו במת. וכלים שנגעו בכלים שנטמאו במת. ואדם שנגע בכלים שנטמאו במת. (וכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנטמאו במת). והאהל. והקבר. והש"ז. מי חטאת. ופרה אדומה. ופרים ושעירים הנשרפים. ושעיר המשתלח. וזב. וזבה. ונדה. ויולדת. מרכב. משכב. ובועל נדה. ודם טמאה. ורוק טמא. ומימי רגליו. וזובו של זב. ושכבת זרעו. ומצורע בימי ספרו. ומצורע בימי חלוטו. ובית מנוגע (ובגד מנוגע). עכ"ל בפתיחה *[והנה הנם ל"ג. אם לא שנחשוב הנשרפים לאחד. אע"פ שהם שני מינים. פרים. ושעירים]. וכתב עוד בפירושו. ואמנם אמרו חוץ מן האדם. ר"ל המת. לפי שהמת הוא כשאר אבות הטומאות. ונוגע מטמא ב' ופוסל אחד [כו'] והוא לא זכרו בכלל אשר מנה שהן מטמאים ב' ופוסלים אחד. ועל כן שונה בכאן ע"כ. והוקשה לו שהרי שורף פרה ופרים ומשלח שעיר. מטמאין בגדים. כמו ששנינו במשנה ג' פ"ח דפרה. ועוד בספ"ד. ולא נמנו בכאן עם המטמאין שנים ופוסלים א'. ומן זה הכלל מוכח דאין מטמאין אלא א' ופוסלים א'. ואמר דאה"נ דהכי הוא. ואל תחשוב שזה סותר הכלל אשר אמר ר' יהושע. לפי שהוא (באר) ואמר כל המטמא בגדים בשעת מגעו. ולא אמר כל המטמא בגדים גרידא. ואלה לא במגע יטמאו בגדים אבל בהתעסק עסק מיוחד והבן זה עכ"ל. ומעתה נפלה לה בבירא עמיקתא התימה שתמה הכ"מ בספ"ו מהלכות אבות הטומאות (הלכה ט"ו) דהיאך אפשר שיטמא בגדים ולא יטמאו אוכלים אלא להיות שני שהרמב"ם עצמו הוקשה לו זה ומשני לה שפיר דכללא דר"י לא איתא אלא למטמאים במגע גרידא:

## משנה יא

**בעל קרי כמגע שרץ**. פירש הר"ב כשם שנוגע בשרץ ראשון לטומאה כו' וכ"פ הרמב"ם ואע"ג דכבר שמעינן לה מדלא קתני בריש כלים בהדי אבות הטומאות כמ"ש שם הר"ב רגילות המשניות לאשמועינן בקצור מה ששנה כבר בהדיא כמ"ש בריש ברכות וכ"ש הכא דלא שמעינן אלא מכללא. ומ"ש הר"ב וטומאתו שוה לנוגע בש"ז ומשום דטומאת

נוגע בש"ז לא כתיב בהדיא לא הכי (צ"ל להכי) תליא ליה בנוגע בשרץ אבל בגמרא פ"ו דפסחים דף ס"ז דלטומאתה לא צריכא דהאי טומאת ערב כתיב ביה והאי טומאת ערב כתיב ביה אלא מה מגע שרץ מטמא באונס (אם נפל עליו שרץ מת) אף בעל קרי מטמא באונס ועיין לעיל בפ"ב משנה ב' והר"ש מייתי לה:

**ובועל נדה כטמא מת.** פי' הר"ב שהוא אב הטומאה וטמא טומאת ז' אבל הר"ש כתב משמא דגמרא דפסחים דהא מלתא דפשיטא הוא דהאי טומאת ז' כתיב ביה והאי טומאת ז' כתיב ביה אלא למחנותם איצטריך דסד"א ותהי נדתה עליו כתיב דמשתלח חוץ לשתי מחנות כנדה קמל"ן דהוי כמת ואין משתלח אלא חוץ למחנה אחת ?[ב] אבל בבעל קרי כמגע שרץ ליכא למימר הכי דבעל קרי משתלח חוץ לב' מחנות ושרץ שרי במחנה לויה אבל בפ"ק דיומא דף ו' לטומאה בהדיא כתיב בהו האי טומאת ז' והאי טומאת ז' ומשני סיפא איצטריכא ליה אלא שחמור ממנו בועל נדה וה"ה דה"מ לשנויי הכי בפסחים. ע"כ:

**אלא שחמור ממנו בועל נדה שהוא מטמא משכב ומושב כו'**. כתבו התוספות דיומא פ"ק דף ו' וז"ל תימא לי דטמא מת נמי חמור מבועל נדה שטעון הזאה ג' וז' ומטמא כלי מתכות לעשותם אב הטומאה וכיוצא בו כדתנן בריש מס' אהלות ג' טמאים במת. אדם במת וכלים באדם טמאים טומאת ז' וכו' ושמא בסיפא דברייתא חשיב נמי להני חומרי דטמא מת מבועל נדה ע"כ. ונעלמה מעינם דמתני' היא ודלא חשיב כלל בסיפא:

**שהוא מטמא משכב ומושב.** מפורש במשנה ג' פ"ק דכלים:

## משנה יב

**אלו פוסלים את התרומה.** פי' הר"ב מדרבנן וכלהו מי"ח דבר וכתב הר"ב בפ"ק דשבת (משנה ד'). ושם הארכתי ג"כ. וראיתי שהרמב"ם דקדק בכאן לפרש כלים שנטמאו במשקין שנעשו שניים. וכ"כ גם כן בחבורו בפ"ז מהלכות אבות הטומאות (הלכה ב'). ולפ"ז ליתא מה שכתבתי שם במסכת שבת לתרץ דלא גזרו באוכלים שיטמאו במשקים מחמת משקה דזב וזבה. משום דא"כ הוו מיטמאין להיות ראשון. והרי הכא מפורש דאף כלים שנגזרו משום משקה דזב וזבה ליתנהו אלא שניים. וכדמוכח מתני' עצמה אלו פוסלים. הלכך הדרי בי מההיא. ותריצנא דגבי כלים לא מצי לאשכוחי אלא הך טעמא דמשום משקה דזב וזבה שאין משקה שרץ מטמא כלים מדאורייתא. אבל באוכלים אפילו משום שרץ מצי לגזור:

**את התרומה.** עיין במשנה ה' ו' פי"א דפרה:

**והבא ראשו ורובו במים שאובים כו'**. כתב הר"ב וכדי לקיים כו' הוסיפו וגזרו על טהור וכו' שנפלו וכו' ג' לוגים וכו' ומסתברא דבא ראשו כו' נמי בג' לוגין הוא כיון דהא בהא תליא וכן מוכח ל' הרמב"ם בפ"ט מה' א"ה ובהדיא כתב כן הלכה ד' [היו ג' לוגים שנפלו עליו או שבא בהן כו'] ולעיל בפ"ק דעדיות משנה ג' כתבתי בשם הרא"ש דגרס בגמרא ונתנו ע"ג ג' לוגים וכו' וע"ש:

**וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו**. הר"ב השמיט (ראשו) [צ"ל ורובו] וכן עשה בפ"ק דשבת ולא ידעתי למה והמגיה כן בשני המקומות לא הפסיד. ג' לוגין טעמא כתבתי בפ"ק דעדיות משנה ג':

**והספר והידים**. עיין במשנה ב' פ"ג דידים:

**וטבול יום**. כתב הר"ב פוסל את התרומה מן התורה דכתיב (ויקרא כ"ב:ז') ובא השמש וטהר גמרא פ"ק דשבת דף י"ו ועיין במשנה ג' פרק י"ד דנגעים ובמשנה ד' פרק י"א דפרה:

סליק לה מסכת זבים